

Obnova hospitální zahrady v Kuksu

Přemysl KREJČÍŘÍK; Kamila KREJČÍŘÍKOVÁ

ANOTACE: *Obnova hospitální zahrady a zeleně v areálu Hospitalu Kuks byla součástí rozsáhlého projektu Integrovaného operačního programu s názvem Kuks – Granátové jablko. Zahrada, která je významnou součástí areálu, byla určující pro stanovení budoucí expozice věnované lékárnictví a léčivým bylinám. Článek popisuje celý proces předprojektové a projektové přípravy i následné realizace obnovy s důrazem na vegetační složku.*



1

Národní kulturní památka Hospital Kuks je součástí unikátního barokního komplexu v údolí horního Labe, vzniklého z podnětu významného barokního mecenáše, hraběte Františka Antonína Šporka (1662–1738). Areál představuje mimo jiné výjimečný doklad barokní charitativnosti a péče o potřebné.

Kukský hospital byl vystaven naproti někdejší hraběcí rezidenci s lázněmi mezi lety 1708–1716 dle projektu italského architekta G. B. Alliprandiho (1665–1720). Prostor před průčelím kostela a hospitalu zdobí sochy z dílny M. B. Brauna (1684–1738), zobrazující alegorie Ctností a Neřeští. V roce 1743 byl do hospitalu uveden řád milosrdných bratří, který se zde staral dle stanov Hospitalní nadace F. A. Šporka o sto chudých starců a vojenských vysloužilců ze Šporkova panství. Potřebným se v Kuksu dostávalo péče až do konce 60. let 20. století. Díky své výzdobě a určení patří kukský hospital mezi nejvýznamnější barokní památky ve střední Evropě.¹

Projekt Kuks – Granátové jablko si kladl za cíl oživit nevyužívané a do značné míry zchátralé části hospitalu.² Aktivitu, které jsou dnes realizovány v nově obnovených prostorách, jsou úzce napojeny na původní funkce hospitalu, a to při maximálním možném respektu k povaze této památky evropského významu.

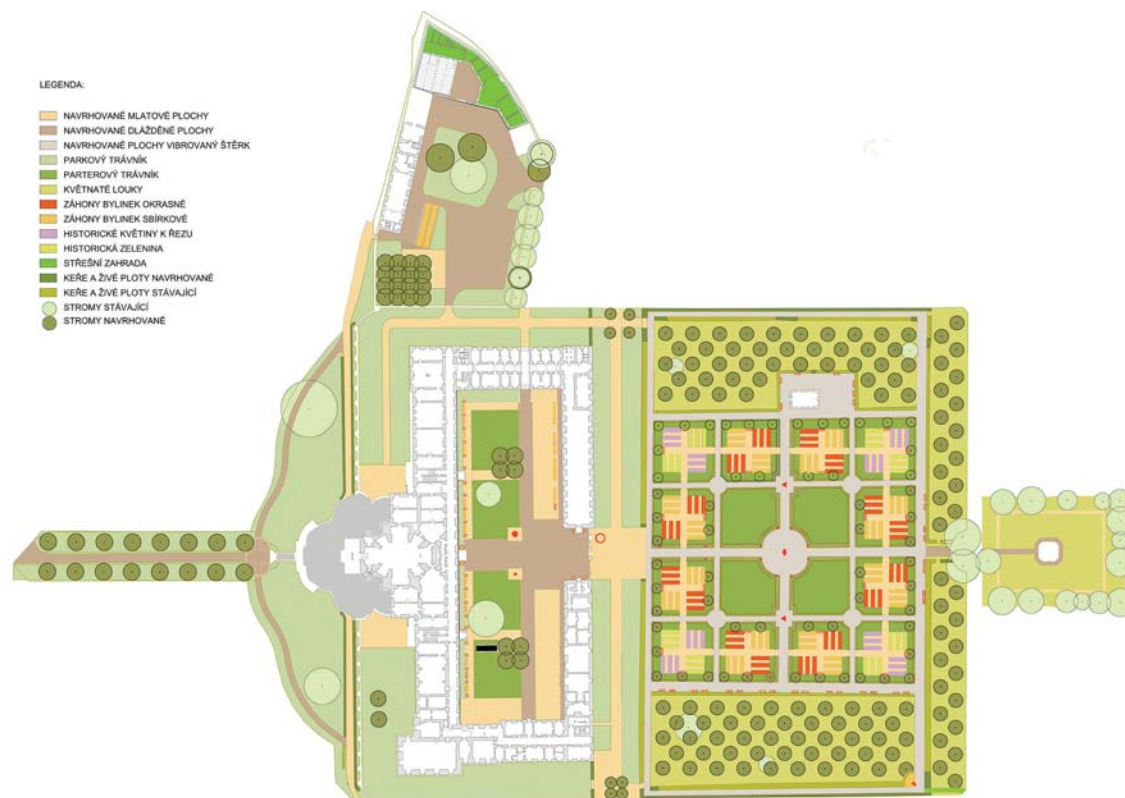
Na někdejší určení Šporkova hospitalu navazuje také přítomnost studentů Farmaceutické fakulty Univerzity Karlovy, kteří zde absolvují část výuky související s dějinami farmacie a zdravotnictví. V hospitální zahradě se pěstují léčivé byliny a v sadu ovocné stromy. Zahrada se stala centrem výuky, poznání a odpočinku, její produkty jsou zpracovávány a využívány v navazujících výukových programech, při nichž se aktivně zapojují frekventanti. Obnova zahrady v projektu z objemu prací zastupuje menší část z celkové obnovy areálu hospitalu, ale má zásadní význam pro programovou náplň objektu.

Obr. 1. Anonym, Mnich v zahradě, nedatováno. Součást expozice NKP Hospital Kuks. Zahrada zachycená na obraze byla lokalizována mezi hospodářským zázemím a křídlem hospitalu. Jiné zachycení stejného prostoru bohužel neexistuje. Pozoruhodné jsou lemy záhonů, které jsou barevně natřené. Rostliny jsou spíše okrasné, ale nelze je zodpovědně druhově určit. Záhony jsou jednoduché, stejně tak byly některé záhony v hospitální zahradě navrženy pro určitou kulturu rostlin. Foto: Gabriela Čapková, 2016.

■ Poznámky

1 Základní literaturou k tématu hraběte Šporka a Kuksu jsou zejména práce Pavla Preisse: Pavel Preiss, *Boje s dvouhlavou saní*, Praha 1981, s. 135–180; Idem, *František Antonín Špork a barokní kultura v Čechách*, Praha 2003, s. 227–324. Problematice areálu a jeho obnovy bylo také věnováno číslo Zpráv památkové péče 4/2016.

2 Blíže k tomu Projekt obnovy Kuks – Granátové jablko, <https://www.hospital-kuks.cz/cs/o-hospitalu/kuks---granatove-jablko>, vyhledáno 11. 9. 2016.



2

Obr. 2. Hospital Kuks, koordinační situace obnovovaných ploch. Zpracovali: Vratislav Danda, Kamila Krejčířiková, Přemysl Krejčířik, Jaroslav Kosnar, 2010.

Metodika obnovy a její architektonické řešení

Na základě dochované ikonografie a aktualizovaného stavebněhistorického průzkumu byla vypracována studie a projednána s dotčenými orgány. Po schválení byla vypracována dokumentace pro územní řízení a stavební povolení. Po získání souhlasu všech dotčených orgánů byla rozpracována realizační dokumentace, podle níž byla obnova realizována pod pečlivým dohledem pracovníků Národního památkového ústavu.

Celkové architektonické řešení zahrad bylo založeno na studii autorů tohoto článku vzniklé roku 2009. Bylinková zahrada byla řešena jako reminiscence na dobové užitkové zahrady se záhony lemovanými zvýšeným dřevěným lemem. Tento motiv se dochoval na obraze zachycujícím zdejší zahradní úpravu, a je tudíž považován za autentický pro daný objekt. Motiv vnitřního členění záhonů vychází z pojetí zahrady milosrdných bratří ve Valticích,³ protože dochované členění záhonů z Kuksu bylo diagonální a neodpovídalo současnému členění a použití soch, které se v průběhu času změni-

lo. Motiv rastru záhonů byl vložen do stávající struktury zimostrázových plůtků a cest. Kompozice využívá také historické tvarované stěny z habru, které dávají zahradě základní prostorovou strukturu. Jedním z cílů návrhu bylo zachování maximálního množství stávající vegetace v rámci navrhované prostorové koncepce. Oproti studii bylo docizelováno architektonické řešení nádvoří, které je společným autorským vstupem s architekty z ateliéru AND, s. r. o., kteří byli součástí řešitelského týmu v projekční fázi.⁴ Protože se původní řešení této části objektu nedochovalo, bylo nádvoří řešeno velmi minimalisticky a funkčně s ohledem na zachování a podpoření harmonického vizuálního působení spolu s budovami hospitalu, kterým dává minimalistický koncept řešení vyniknout. I ostatní plochy exteriéru byly řešeny jako jednoduché funkční celky, které jsou esteticky zcela podřízeny dominantní architektuře hospitalu.

Navrhované řešení vychází z analýzy dochovaných záznamů, plánových podkladů a obrazových dokumentů v rámci jednotlivých vývojových vrstev. Zahrada v průběhu vývoje harmonicky propojovala dominantní užitkovou funkci s funkcí reprezentační (proto byla vybavena sochami a kašnou). Primární užitkovou funkci (produkci ovoce a zeleniny) doplňuje pěstování květin a také pěstování citrusů a choulolistěj-

ších rostlin, které je podpořeno stavbou nových pěstebních skleníků.

Popis jednotlivých prostorových a kompozičních celků

Komplex zahrady a zeleně v rámci hospitalu Kuks se skládá z těchto prostorových celků: vlastní špitální zahrady, nádvoří hospitalu, prostoru navazujícího na sochy Ctností a Nefestí, nástupní osy od řeky, prostorů navazujících na boční křídla hospitalu, parkování v bývalém hospodářském dvoře a zahradnického zázemí.

Plošně největší a nejvýznamnější součástí areálu je vlastní špitální zahrada. Je věnována hospodářským a léčivým bylinám, které mají evokovat původní užitkový charakter celého areálu. Byliny byly vybrány se zřetelem na léčebné účely, jež jsou spjaté s objektem hospitalu, i jako rozšiřující venkovní expozice historické lékár-

■ Poznámky

3 Původní podobu zahrady zachycují dva obrazy vzniklé kolem roku 1790, které jsou dnes uloženy v archivu kláštera milosrdných bratří v Brně.

4 Vratislav Danda – Kamila Krejčířiková – Přemysl Krejčířik – Jaroslav Kosnar, Komplexní obnova hospitalní zahrady a zeleně v areálu Hospitalu Kuks, *projektová dokumentace*, Praha 2011.



3



4

Obr. 3. Hospital Kuks, letecký snímek před realizací obnovy. Foto: Petr Toman, 2008.

Obr. 4. Hospital Kuks, letecký snímek před realizací obnovy. Foto: Petr Toman, 2015.

ny dochované v interiérech hospitalu. Hospodářský charakter dále připomínají ovocné sady lemující obvod zahrady. Prostor je vymezen částečně historicky dochovanými a nově obnovenými tvarovanými stěnami z habru, které rozdělují zahradu na centrální část a boční partie s ovocnými sady. Dle dobových zvyklostí jsou obnovené ovocné sady v pravidelném rastru. V bočních partiích jsou vysázeny historické odrůdy jabloní (Parména zlatá, Gravštyňské). Zadní partie je osazena starou odrůdou třešní Grösse Prinzessinkirsche. Lokace třešní jsou zmiňovány v historických textech.

Centrální část zahrady je členěna rastrem cest z poslední úpravy. Celkem šestnáct travnatých polí bylo vymezeno stávajícími hodnotnými zimostrázovými plůtky. Do nich byly vloženy záhony, které vytvářejí pohledově atraktivní rastr cest členěný záhony s vyvýšeným dřevěným lemem (viz letecké fotografie a detail obr. 5 a 6). Čtyři středové záhony zůstaly zachovány a dávají vyniknout obelisku a sochám. Tento typ uspořádání i dřevěné lemování záhonů je reminiscencí na dobové záhony a přímo i na dochovaný ikonografický záznam – obraz mnicha v zahradě (obr. 1), který je k vidění přímo při prohlídce zdejší expozice. Kompozice byla doplněna dvěma drobnými fontánami v soudobém minimalistickém tvarosloví. Mobilii – lavičky a koše – byl navrhován jako originál přímo pro zahradu hospitalu, autentický mobiliář se nedochoval. Sortiment rostlin je volen tak, aby zahrnoval co nejširší spektrum léčivých bylin a dalších užitkových rostlin. Většina z nich má jak estetickou, tak výukovou funkci. Proto byl prvotní návrh spíše doporučením a počítá se, že v rámci péče a výuky budou některé druhy doplněny, přesazeny nebo dle

potřeb nahrazeny jinými. Záhony byly členěny tak, že v rozích velkého čtverce najdeme sortiment dobových kvetoucích rostlin, tradičních i netradičních, ale rovněž dobově běžných druhů zeleniny a ukázkou dobových bylin – tyto záhony jsou odkazem na prapůvodní funkci zahrady, která nejen léčila, ale také živila obyvatele hospitalu. Ostatní záhony jsou věnovány sbírce a ukázké estetického působení skupin bylinek, což je osvětový prvek, který má ukázat, že i léčivé bylinky je možné na záhonu zkombinovat tak, aby byly esteticky zajímavé. Celek je sjednocen jednotným typem lemu i velikostí záhonů, opakuje se i jejich prostorové členění. Záhony jsou doplněny jmenovkami, aby se návštěvníci mohli dle vlastního uvážení v zahradě vzdělávat a porovnávat své znalosti se sbírkou rostlin.

Kompozice nádvoří je řešena v soudobém funkčně-minimalistickém duchu s důrazem na prostorové aspekty v návaznosti na stávající budovy. Plocha je v podélné ose členěna na část zpevněnou, navazující na hospodářské budovy, a travnatou, navazující na samotný hospital. V prostoru byly ponechány dva vzrostlé stromy (*Magnolia acuminata* a *Liriodendron tulipifera*), doplněn je symetricky dvěma studnami s výsadbou čtveřic historických odrůd jabloní (Panenské české) s odkazem na klášterní zahrady.

Prostor u paty hospitalu na terase nad údolím, který navazuje na řadu s výdusky Braunových soch Ctností a Neřestí, je řešen jako travnatá plocha s obsluhujícími cestami. Světoznámá expozice Braunova vrcholného díla nad balustrádou i cesta pod nimi jsou lemovány historicky zdokumentovaným tvarovaným živým plotem, který dává prostoru formální řád.

Linie hlavní nástupní osy směrem od Labe je řešena kombinací dlážděné cesty a aleje původně na hlavu tvarovaných lip, které nahradily disproporční kulovité javory (*Acer platanoides* 'Globosum'). Lípy byly obnoveny dle dobových fotografií a bude nutné jejich koruny tvarovat

tak, aby byly zachovány optimální proporce vzhledem ke kompozici průčelí kostela hospitalu a jeho krypty.

Prostory navazující na boční křídla hospitalu jsou řešeny jako utilitární funkční prostory bez výrazné aspirace na kompoziční stránku. Minimalistické řešení dává vyniknout budově hospitalu.

Parkování v bývalém hospodářském dvoře a zahradnické zázemí je stejně jako nádvoří řešeno funkčně-minimalistickým způsobem. Parkovací plocha je dlážděná a v travnatých plochách jsou ponechány vzrostlé stávající stromy jirovců (*Aesculus hippocastanum*). Součástí úprav je i technologicky pokročilé zahradnické zázemí s produkčními skleníky sloužícími pro předpěstování rostlin pro expoziční zahradu hospitalu, garáže pro techniku a zázemí pro zaměstnance zahrady, které je zcela skryto zraku návštěvníků za oddělovací zdí.

Postup obnovy areálu

Projekt, jehož součástí byla obnova hospitalní zahrady, dostal pojmenování Kuks – Granátové jablko. Granátové jablko má totiž ve znaku špitální řád milosrdných bratří, a proto bylo použito jako značka a ideový předobraz dalšího expozičního využití celého areálu. Tak jako řád milosrdných bratří přišel v roce 1743 z Valtic, i naše řešení vycházelo z úspěšného projektu obnovené bylinkové zahrady ve Valticích, kde se zahrada opět stala významnou součástí areálu.⁵ Vlastnímu projektu obnovy předcházela náročná předprojektová a projektová příprava (IOP, prioritní osa 5.1b: realizace vzorových projektů obnovy a využití nejvýznamnějších

■ Poznámky

⁵ Bylinková zahrada Tíree Chmelar ve Valticích je od roku 2007 spravována stejnojmenným zapsaným spolkem. Praktické zkušenosti ze správy zahrady jsou publikovány v knize Přemysl Krejčířík – Jana Drochytková, *Zahradní síť: marketing a management zahrad*, Brno 2015.



5



6

Obr. 5. Hospital Kuks, detail vyvýšeného záhonu. Obruba je složena z horní viditelné dubové fošny, ve skryté spodní části je tvořena impregnovanou modřínovou fošnou. Vedle leží šablona, podle které se sestavovaly záhony. Foto: Přemysl Krejčířík, 2014.

Obr. 6. Hospital Kuks, hospitalní zahrada na jaře 2015. V popředí je vidět dřevěný záhon s kulturami rostlin. Lavička byla navržena speciálně pro hospital na Kuksu. Foto: Přemysl Krejčířík, 2015.

součástí nemovitého památkového fondu České republiky).

Předprojektová a projektová příprava⁶

V červnu 2009 byla ustanovena skupina Kuks – Granátové jablko z řad zaměstnanců NPÚ, ÚOP v Josefově pod vedením ředitele pracoviště Ing. Oldřicha Peška.⁷ Pracovní skupina byla pověřena vytvořením projektového záměru a sestavením žádosti o poskytnutí dotace z Integrovaného operačního programu v rozsahu předprojektové přípravy.

V případě výjimečné památky barokního hospitalu bylo nutné nalézt využití, které mělo respektovat jak „genia loci“, tak památkovou hodnotu jednotlivých částí, a zároveň vdechnout objektu nový život.

Souběžně se zpracováním projektového záměru probíhalo v červnu a srpnu 2009 řízení o veřejných zakázkách na zpracování dokumentace v rozsahu předprojektové přípravy. Výstupem těchto zadávacích řízení bylo do podzimu 2009 geodetické zaměření hospitalu, stavebněhistorický průzkum profesora Pavla Vlčka a vyhodnocení stavebně-technického stavu objektů v areálu hospitalu, dále studie komplexní obnovy hospitalní zahrady a zeleně,⁸ a konečně studie proveditelnosti a ekonomického hodnocení projektu, která se spolu s projektovým záměrem stala strategickým dokumentem pro projektovou žádost i pro vlastní projekt.

Od června do října 2009 probíhalo zpracovávání projektového záměru vzorové obnovy

Kuks – Granátové jablko. Hlavní idejí projektu byla kompletní obnova celého hospitalního areálu, včetně zahrady, což mělo vytvořit podmínky pro rozvoj aktivit respektujících primární funkce hospitalu. Na základě této myšlenky, na niž navazovala vzorová rekonstrukce objektů a souvisejících venkovních prostor spolu s novou náplní jejich využití, měl vzniknout areál atraktivní nejen pro frekventanty široké škály vzdělávacích programů, ale sekundárně i pro širokou veřejnost.

Autorem ideově-koncepčního návrhu a zpracovatelem vlastního funkčního využití objektů v areálu kukského hospitalu byl Ing. arch. Martin Pour. Ideový návrh obnovy hospitalní zahrady vzešel z vyzvané ideové soutěže tří ateliérů. Zvítězil návrh autorů tohoto příspěvku, v době zpracovávání projektové dokumentace s konzultačním přispěním Ing. Jiřiny Jelínkové a Ing. Iny Truxové. Zpracování projektového záměru bylo velmi hektické především z důvodu časové tísně, záměr byl dokončen 29. 9. 2009 a v říjnu byl úspěšně předán se žádostí o dotaci na Ministerstvo kultury ČR.

Od října 2009 až do května 2010 probíhalo hodnocení žádosti a její připomínkování. Projekt byl také prezentován partnerům, kteří budou obnovený areál využívat pro své aktivity v plánovaných šedesáti výukových programech. Mezi partnery jsou významné regionální instituce působící na poli uměleckého a zdravotnického vzdělávání v čele s Farmaceutickou fakultou UK se sídlem v Hradci Králové.

Realizační fáze

Práce na obnově zahrady a exteriéru hospitalu začaly v lednu 2014, kdy generální dodavatel a zahradnický subdodavatel převzali zahradu k realizaci.

Stav zahrady byl v té době značně neutěšený. Poslední etapa úprav špitální zahrady byla navržena v roce 1972⁹ a byla postupně realizována. V centrálním prostoru bylo šestnáct travnatých polí s lemem ze zimostrážového

plůtku, který byl zachován i v nové dispozici. Vnitřní čtyři pole trávníku zůstala zachována. Do vnějších dvanácti polí byly vloženy vyvýšené záhony. V jihovýchodní části byl skleník se zázemím. U stěn zahrady rostly přestálé habrové ploty a sad s přestálými jabloněmi, hrušněmi i slívami. Stromy nebyly vysázeny v pravidelném sponu, ale velmi chaoticky.

Realizace začala dle obvyklých postupů kácením starých, poškozených a náletových dřevin jak ve vlastní zahradě, tak v celém areálu. Součástí asanačních prací bylo i odstranění několika dřevin z kompozičních důvodů. Především se jednalo o kulovité javory v hlavní ose směrem od řeky, které svými proporci neodpovídaly stavbě hospitalu a nebyly v tomto prostoru autentické. Součástí přípravných prací bylo také odborné ošetření stromů, které měly v kompozici zůstat a bylo nutné podpořit nebo prodloužit perspektivu jejich dalšího vývoje.

Následovala úprava přístupové cesty v hlavní ose hospitalu od řeky – příprava pro pokládku nové štetové dlažby, na kterou byly použity pískovcové odseky. Současně probíhaly při-

■ Poznámky

6 Viz také Přípravná fáze projektu Kuks – Granátové jablko, Hospital Kuks, dostupné z: <https://www.hospital-kuks.cz/cs/o-hospitalu/kuks---granatove-jablko/priprava-faze-projektu>, vyhledáno 10. 8. 2016.

7 Členy uvedené skupiny byli: Martin Pour (architektonická koncepce a hlavní odborný garant), Jiřina Jelínková (hospitalní zahrada a historická zeleň), Jana Kalferštová (archeologie a administrace agendy), Pavel Imrich (restaurování), Václav Klimeš (stavebně-technické vybavení areálu), Jiří Kulhánek (technické vybavení objektů), Vladimíra Paterová (architektonicko-stavební část), Libor Švec (kastelán, koordinace projektu) a Luboš Tušíl (vlastnické vztahy).

8 Tomáš Jiránek et al., *Studie rekonstrukce zahrady a nádvoří hospitalu Kuks*, Nové Město nad Metují, 2009.

9 Havrda et al., *Kuks – hospital, studie architektonické úpravy areálu*, Praha 1972.

Obr. 7. Hospital Kuks, přístupová cesta k hospitalu od Labe je dlážděna žulovými odseky, po bocích je založeno odvodnění a jsou zde vysazeny lípy, které budou zapěstovány na hlavu. Foto: Přemysl Krejčířík, 2015.

pravné práce pro založení nových záhonů s dřevěnými lemy ve špitální zahradě. Následovala také obnova a založení nových mlato-vých cest v celém areálu. Bylo nutné odtěžení terénu v hloubce cca 40 cm pro založení nového lože a následně umístění dřevěné obruby záhonů ve špitální zahradě, které jsou v horní pohledové části z dubu a ve spodní části, zahrnuté vrstvami cest a substrátem, jsou z modřinových fošen. Protože dřevo nebylo dostatečně vyschlé, bylo nutné dlouhé záhony zpevňovat ve dvou místech přepažením. Už získání vhodného materiálu bylo problematické. Zemina byla od dřevěných obrub oddělena novou fólií, která má zajistit odvod vlhkosti do podloží. Následně byl záhon zavezen substrátem, byla instalována závlaha a provedena výsadba.

Součástí úprav bylo také použití moderních technologií. Šlo především o umístění nových přečerpávacích nádrží pro závlahy, které jsou podmínkou pro správné fungování přestřiků zavlažujících vybrané plochy trávníků i kapkových závlah, které obsluhují bylinkové záhony. Součástí obnovy bylo i nové zahradnické zázemí, které je postaveno jako zcela soudobý efektivní a technologicky vyspělý zahradnický provoz se skleníky, automatizovanou závlahou, stíněním a hnojením. Vše bylo promyšleno tak, aby bylo možné zimovat subtropické rostliny v jedné lodi skleníku a předpěstovávat sadbu pro bylinkové záhony (především letničky a dvouletky) v druhé lodi skleníku.

Mezitím probíhaly práce na realizaci mlato-vých ploch v celém areálu. Technologie byla odzkoušena na vzorcích a schválena pracovníky památkové péče i autorským dozorem. Byl vybrán materiál z lomu v Podkrkonoší, který obsahuje vápencové složky, jejichž chemické vlastnosti nejlépe splňují požadavky na pevný a kompaktní mlátový povrch. Důležité bylo i barevné ladění, které bylo voleno v odstínech velmi světlé béžověžluté tak, aby ladilo s barevným řešením fasád budovy. Mlátové plochy mají kovové lemy, které zajistí optimální vyznačené linie mlát/trávníků i v budoucnu, pokud bude ovšem zachována odpovídající péče (odpíchnutí trávníku, likvidace trávy v cestách). Na budování mlátových povrchů plynule navazovala stavba zpevněných ploch z žulových odseků, jak na nádvoří, tak v prostoru bývalého hospodářského dvora, kde bylo nově zřízeno parkoviště. Odseky jsou stejně jako na přístupové cestě v hlavní ose hospitalu sladěné s barvou fasád i mlátů.



7

Následně byly plochy budoucích trávníků doplněny ornici a probíhaly jemné terénní úpravy. Po jejich dokončení byly vysazeny stromy a dosadby habrových plotů. K naší nelibosti, ale s odůvodněním optimalizace rozpočtu byly již v projekční fázi zvoleny stromy menších rozměrů, což bude klást větší důraz na zapěstování korunky v rozvojové péči o zahradu. Součástí obnovy byl i zpětný tvarovací řez stávajících historických habrových plotů.

Poslední etapou realizace bylo založení trávníkových ploch a dosadby bylinkových záhonů. V květnu 2015 byly již trávníky vzrostlé a byly dosazeny letničky do vyvýšených záhonů mezi již vzrostlé trvalky.

Významným prvkem podporujícím atmosféru hospitalu je mobiliář, který byl navržen speciálně pro tento objekt, a to včetně výběru odstínu zelené barvy. Do areálu byly instalovány lavičky v místech určených pro pobyt a odpočinek návštěvníků, především na nádvoří a ve špitální zahradě. Součástí mobiliáře jsou i funkčně řešené odpadkové koše s víkem a obaly na květináče, určené pro subtropické rostliny, které byly navrženy ve stejném designu a barevnosti jako lavičky.

Závěr

Pro nás jako projektanty byl nejzajímavější už okamžik, kdy se nám povedlo přesvědčit investora, že se má obnova celého hospitalu a jeho budoucí využití propojit s bylinkami a s obnovou užitkové funkce zdejší zahrady. Tento moment nebyl v roce 2009 žádnou samozřejmostí, vždyť do té doby vládla obnovám zahrad snaha o maximální bezúdržbovost, náznakovost a o pseudomoderní interpretaci. To, že zvítězila myšlenka návratu k původní funkci zahrady a estetickému vyjádření velmi jednoduchého střihu s důrazem na autenticitu a ná-

vrat k prvotnímu poslání hospitalu, byť v edukační rovině, bylo pro nás velkým povzbuzením a závazkem pro další práci.

Realizační práce probíhaly velmi hekticky v krátkých termínech, ale s využitím tradičních postupů a řemeslných technik. Nejvýraznějším odchýlením od dnes obvyklých postupů bylo založení vyvýšených záhonů ve špitální zahradě. Zajištění vhodného vyschlého řeziva pro vyvýšené záhony bylo náročné – muselo být nakupováno z několika míst v České republice. Za tuto snahu o zachování kvality si realizační firma zaslouží dík. S tím byla spojena i specifika a výběr materiálu pro mlátové povrchy v odpovídající barvě.

Hospital Kuks po obnově v prvním roce přivítal 139 016 návštěvníků, před obnovou, v roce 2013, byla návštěvnost hospitalu 37 064 lidí.¹⁰ Významnou roli ve volbě výletního cíle hrála zahrada, která se v sezóně proměňuje a je dle slov pana kastelána Švece důvodem, proč se návštěvníci do hospitalu vrací. V současné době se připravuje pro zahradu pokročilý informační systém, který posílí její edukační funkci.

Granátové jablko, znak bývalých správců hospitalu, je symbolem zmrtvýchvstání a znovuzrození. Díky podpoře Evropské unie se podařilo navrátit k životu komplex, který nebyl zatím dostatečně zhodnocen a popsán v celé šíři záměru svého zakladatele Františka Antonína Šporka. Obnovení zahrady je menší, ale podstatnou součástí pohledu na celý areál, především v ideovém konceptu. Díky edukačním programům, které se v zahradě odehrávají, je i poznání intenzivnější a může inspirovat další generace.

■ Poznámky

¹⁰ Údaje získané ze záznamů pokladního systému Colosseum.